

TERUGBLIK

Beelden in Hilversum, 28 november 1995.

De beeldhouwkunst heeft in Nederland nooit zo'n bloeiend bestaan gekend als de schilderkunst, zo begon de heer G. Zijlstra zijn inleiding over de geschiedenis van de beeldende kunst. Jarenlang waren Nederlanders een "interieurvolk", een samenleving, naar binnen gekeerd en nogal gericht op eigen huis en haard. Een belangrijke reden hiervan was het klimaat, ook het geestelijk klimaat. Nederland kende wel degelijk belangrijke beeldhouwers. Velen verlieten echter het calvinistische Nederland, waar bijvoorbeeld lange tijd naaktbeelden verboden waren, en trokken naar het buitenland. Pas in de renaissance krijgt de beeldhouwkunst waardering. Het waren vooral De Keyser en Van Hulst, die hun sculpturen veelal in bouwwerken toepasten. In de Gouden Eeuw en Pruijktijd waren beelden volledig geaccepteerd en werden van vele belangrijke personen beelden of borstbeelden gehouwen.

Voor nieuw elan en een frisse wind in deze eeuw zorgden J. Mendes da Costa en L. Zijl. De beelden die zij maakten waren wel vaak aan de architectuur ondergeschikt, met name wanneer het schepingen van Berlage betrof. Beeldhouwers als Hildo Krop (stadsbeeldhouwer van Amsterdam) en John Raedecker (beeld van Toorop in Den Haag en later Nationaal Monument op de Dam) hebben een nieuwe en belangrijke periode ingeluid. Belangrijk was ook de invloed van Jan Bronner. Hij werkte 33 jaar als hoogleraar aan de Rijksacademie. Zijn levenswerk was het Hildebrandmonument in Haarlem. Tot de leerlingen van Bronner behoren Mari Andriessen (o.a. de Dokwerker) en Frits van Hall (o.a. Justitia in Bergen op Zoom).

De tweede wereldoorlog vormde de grote ommekeer in de beeldhouwkunst. Naoorlogse thema's betroffen niet alleen verzet of heldendom. Ook werkten men beelden uit over geweld, ellende of misdadigheid. Commissies, die ontwerpen bekeken, waakten voor uitwassen. Belangrijke beelden rond het thema oorlog van Nederlandse beeldhouwers zijn te vinden in Ede, Hilversum (Esser), Axel, Lisse (Stouthamer), Haarlem

en Enschede (Andriessen). In de jaren na de oorlog zien we een groot aantal afgestudeerden van de Academie. Verschillende stromingen zijn herkenbaar: expressionisme, naturalisme, impressionisme of abstract. De overheid krijgt bij b.v. stadsontwikkeling of stadsuitbreiding de kans en middelen om opdrachten te geven en de openbare ruimten met beelden te verfraaien.

In het tweede deel van de avond liet de heer Zijlstra met een keur van dia's zien hoe deze verfraaiing in Hilversum gestalte heeft gekregen. Daarbij gaf hij telkens uitvoerig en deskundig toelichting over de persoon van de maker, het materiaal dat hij had toegepast en over de artistieke mérites van het werk. Het werd een "tocht" met fraaie beelden van beelden. Zo zagen we van Joop Hekman: Moeder met Kind, van Pieter d'Hont: Het Gezin, van Hans Bayens: Kind op Pony (met Hof van Holland op de achtergrond!). Erg verrukt was de heer Zijlstra over De Regenboog van Jan de Baat. Hij bekende dat hij vaak een wandeling maakt langs de tuin van de NCRV om van dit kunstwerk te genieten.

Het beeldenbestand van Hilversum is vooral uitgebreid in en na de jaren zestig en aan deze ontwikkeling is gelukkig nog geen einde gekomen. Niet alleen de gemeentelijke overheid maar ook industriële bedrijven en omroeporganisaties zijn belangrijke opdrachtgevers voor beeldende kunst geworden en dragen aldus bij aan het grote en gevarieerde beeldenbestand in onze gemeente. "Een goede zaak voor Hilversum!" aldus de heer Zijlstra.

CvA

Het kasteel van de heren van Amstel, 23 januari 1996

Op dinsdag 23 januari 1996 was de traditionele opening van van het nieuwe jaar in de vorm van een gecombineerde bijeenkomst van Albertus Perk en de Naardense afdeling van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland AWN. Spreker was de heer A.C. Lagerwei, stadsarcheoloog in Amsterdam. Hij hield een dialezing over de opgraving van het kasteel van de heren van Amstel aan de Nieuwezijds Kolk in Amster-

dam. De dia's lieten zien hoe stukje bij beetje een muur van 2½ m dikte blootgelegd werd waardoor het vermoeden bevestigd werd dat men met het kasteel van de Van Amstels van doen had. De muur was gemaakt van gele stenen, afkomstig uit Friesland. In de 20e eeuw werd dit

kasteel gesitueerd bij Ouderkerk a/d Amstel. Het kasteel werd in 1304 geslecht. Nadat de opgraving bekend was gemaakt hebben er erg veel mensen een bezoek aan gebracht. Degenen die de snijdende kou hadden getrotseerd kregen een boeiende avond voorgeschoteld. WJD

HISTORISCH NIEUWS

Nieuwe bestemming voor Oude Begraafplaats

De achter de Kerkbrink gelegen oude begraafplaats "Gedenkt te Sterven" gaat waarschijnlijk een nieuwe, eigentijdse bestemming krijgen. Men moet hierbij denken aan een ruimte voor exposities of openlucht-voorstellingen. Aldus het bestuur van de stichting "Hilversum, Pas Op".

Al gedurende lange tijd spannen Pas Op en Albertus Perk zich in om deze historische plek in ons dorp te restaureren en een waardige bestemming te geven. In samenwerking met Heemschut werd tien jaar geleden een werkkamp georganiseerd en met de restauratie een begin gemaakt. De gemeente had toen echter andere prioriteiten en nam het werk niet over.

Een paar jaar later hebben de heren Ed van Mensch en Fré van Lente een korte studie gewijd aan de historische betekenis van de begraafplaats en ook aan de juridische status van de graven en van het terrein in zijn geheel. De begraafplaats mag dan in 1943 gesloten zijn, het is nog steeds officieel een begraafplaats en de graven zijn niet geruimd. De studie bracht nog eens naar voren dat het kerkhof en de muur er om heen dateren uit 1793. Kort daarvoor was een wet van kracht geworden die de gemeenten verplichtte om de doden voortaan buiten de dorpskern te begraven. Na Wijk bij Duurstede was Hilversum de tweede gemeente die volgens deze richtlijn een nieuwe begraafplaats inrichtte. Dat de gekozen plek toen buiten de bebouwde kom van het dorp lag is op zich een interessant gegeven, maar dit terzijde.

Het resultaat van deze inventariserende studie heeft er toen mede toe geleid dat de gemeente weer mee ging doen en het herstel van de muur ter hand heeft genomen. Het feit dat met de sloop van de Bredemeijer-fabriek ook weer een

stuk muur verdween heeft de restauratie vertraagd, maar die muur komt er wel. Dit heeft op zijn beurt enkele leden van Pas Op weer geïnspireerd tot initiatieven om de begraafplaats nu definitief te reinigen (het is inmiddels het best bemeste veldje van de regio!) en een zinvolle bestemming te geven. Hilversum Pas Op denkt daarbij aan het oprichten van een stichting en aan met name culturele activiteiten in de open lucht. Regelmatige activiteiten op de begraafplaats zullen ook regelmatig onderhoud vergen en verhinderen dat het terrein weer afglijdt naar verwaarlozing en verval.

De gemeente is voor dit initiatief bijzonder enthousiast. De eerste gesprekken met mogelijke sponsors van de nieuwe stichting hebben reeds plaats. Op de jaarvergadering van Pas Op die gehouden zal worden op zaterdag 13 april zullen verdere details bekend gemaakt worden. Alle leden van Pas Op maar ook andere belangstellenden worden hartelijk uitgenodigd om deze jaarvergadering bij te wonen. Het programma zal tijdig via de regionale pers bekend gemaakt worden.

Dudok-manifestatie in april van start

Op donderdag 18 april a.s. zal in het gerestoreerde Raadhuis van Hilversum een grote overzichtstentoonstelling over het leven en werk van de architect Willem Marinus Dudok worden geopend door staatssecretaris Aad Nuis. De opening is dan tevens het startschot voor de uitgebreide Dudok-manifestatie 1996. De tentoonstelling is tot medio september zeven dagen per week te bezichtigen. De manifestatie zal verder bestaan uit verschillende wandel- en fietsroutes langs de vele Dudok-gebouwen en andere hoogtepunten van het Jonge Bouwen, enkele televisie-documentaires (AVRO en Teleac) en di-